

Bjørgene

Anne Margrethe Hausken

Torvastad Idrettslag har lagt opp en turorienteringsløype i Bjørgene for den som vil skjerpe sansene og utforske natur og terreng på jakt etter poster.

Orienteringssporten står sterkt på Torvastad, og o-laget har fostret orienteringsløperen Anne Margrethe Hausken, som har markert seg med gode plasseringer både nasjonalt og internasjonalt. Orienteringskart over Bjørgene kan kjøpes på de lokale KIWI-butikkene. Idrettslaget v/daglig leder kan også gi informasjon om kart.

Torvastad har svært gode jordbruksforhold, og Bjørgene inngår som en del av Storasund, det største bruket på Torvastad. Friluftsområdet Bjørgene er imidlertid regulert til friluftaktiviteter for hvem som helst som skulle ønske seg en tur i dette varierte og barnevennlige terrenget.

Fra fastlandssiden kan en telle hele ni hauger eller såter på Bjørgene. Den høyeste; Storabjergå eller Veten, som den også blir kalt, hadde vardevakt fram til 1811. Når folk skulle varsles om viktige begivenheter, ble varden tent på toppen her. Siste "signalbestyrer" på Storabjergå var Nils Jakobsen Bø.

Lysløyper:

Bjørgene er en av lysløypene i Karmøy kommune. Den ble påbegynt i 2007 og ferdigstilt og åpnet av Ordfører Kjell Arvid Svendsen, høsten 2008.

Det er en mye brukt turområde, den er også fin og gå på ski i når det er nok snø til det.

Avstikkeren ned mot Hauge skole og Stange er det Bygdelaget som har stått for å ordne med finansiering og bygging. Resterende av lysløpa er finansiert av Karmøy kommune. Lysløpene som kommunen har finansiert er på ca. 3,6 km, mens den siste avstikkeren er på ca. 1 km.

Det er også satt opp et "Grindabygg" som er en av 3 slike bygg som har blitt/skal bli satt opp ved lysløyper i kommunen. Denne er åpen for alle. Her kan turgåere ta seg en hvil og kanskje nyte noe medbrakt niste eller drikke.

Kartabuer

Som alle gårdene ellers rundt Karmsundet, brukte også Storesund torv som brensel i eldre tider. En stor del av torva fant de "vest i markjene" der brukene hadde utmark sammen.

Folket på Karmøy ble kalt kartabuer, etter det norrøne navnet Kormt for Karmøy, som betyr vegg, vern eller gjerde. Da det minket på torvjord på Storasund, dro kartabuen over til fastlandet og skar torv der. På Spanne finner vi derfor i dag en utspadd myr som heter Kartmyr.

Oppfinner Simon

På begynnelsen av 1900-tallet fant Simon Andersson fra Torvastad opp en hånddrevet torvmaskin som slo så godt an at den ble etterspurt fra mange kanter av landet. Ja, helt fra Russland kom det en bestilling på 40 maskiner! Simon Andersson ble hedret med diplom for oppfinnelsen sin på en stor maskinutstilling i Kristiania i 1914. Bøndene på Torvastad var kjent for å være dyktige, og var tidlig ute med å ta seg landbruksutdannelse.

Simon fant også opp en hånddrevet hyppeplog, og et av de siste eksemplarene (nr. 5611) er å finne på Haugesund Museum.

Adkomst og parkering:

Bjørgene ligger ca. 15 minutters kjøring sørover fra Haugesund sentrum, via Karmsund bro. En kan parkere 3 steder for å komme seg inn i lysløypa. Det er Torvastad idrettssenter på Håland, Bjørgene Grendahus på Storesund eller ved ungdomshuset/aktivitetshuset på Torvastad

av Heidi E. Lindaas

Revidert av Karmøy kommune (2009)

Referanse

Lundberg, Anders 1998. Munkaskard-Storasund, frå tundra til krydderplanter. S. 353-357 i Karmøys flora. Biologisk mangfald i eit kystlandskap. Fagbokforlaget, Bergen.